ԳԼՈՒԽ Ծ.

Ատելութիւն Լատինաց ։ Ղափար տուրքն ։ Պարոն Մուրատ և յիշատակք նորին ։ Խնդիր Գողգոթայի ։ Աքսոր Զաքարիա վարդապետի ․ Փոխանորդ Յովհաննէս վարդապետ ․ Ազգային ժողով 'ի Կոստանդնուպօլիս ։ Խնդիր հաշուոց Ս․ Աթոռոյն՝ ելից և մտից ։

ՔԱՆԶԻ Լատինք նախ քան զժամանել հրովարտակին վասն պատարագի Գերեզմանին Քրիստոսի՝ այնպիսի անարգութեամբ վարէին ընդ միաբանս Հայոց, մինչ ասել յայտնապէս չունել նոցա տեղի ինչ 'ի Ս․ Յարութիւն, և այսպիսի բանք առաւել զայրանային 'ի ժամ աւելածութեան․ և յաւուր միում այնքան գան հարին զժամարար վարդապետն եւ ծաղկցին զհերս գլխոյ և մօրուաց նորին՝ մինչեւ ասել բազմաց թէ մեռաւ, զոր լուեալ Պօղոսի լռեաց իսպառ, թէպէտ Քաղաքապետն եւ այլազգի դռնապանք գրգռէին զնա լինիլ ամբաստան եւ մտանել 'ի դատ, այլ նա արար պատասխանի թէ՝ չիք խռովութիւն 'ի միջի մերում, բազում անգամ պատահեալ է այսպիսի դէպք, որոց համբերեալ են Հայք, այժմ Լատինք դադարեալ են սակաւ ինչ այնպիսի եղեռնութեանց․ զի փոյթ միաբանացն Հայոց էր պաշտպանութիւն իրաւանց և ժառանգութեան ազգին՝ եւ ոչ յափշտակելոյ զայլոցն, զի Թմրութիւն եւ տարտամութիւն միշտ զկորուստ գուշակեն․ նմին իրի արտասուօք գրէր Պօղոս առ Զաքարիա, իբր 'ի կաթսայ եռանդեան, զի վիշտն 'ի վեր քան զկար մարդոյ էր, և եթէ չլինէր օգնութիւն, ընդունայն էր ճիգն երկուց կողմանց, զի ստացան զանուն պարծանաց և յամենայն ուրեք հռչակեցաւ, և ուրախ եղեն ընդ երկնածիր պարգևս Տեառն։ Ուրեմն պարտ էր ջանալ վասն հրովարտակին, զի մի ուրախութիւնն 'ի սուգ դարձցի․ չեղեւ ինչ այլոց վնաս՝ զի զոր ինչ ունէին, զնոյնս ունին դարձեալ անթերի․ զի՞նչ վնաս եթէ Հայք ևս կատարեսցեն զպաշտամունս իւրեանց, որք այնքան զծախս և զծանրութիւնս բառնային։ Տրտունջ հատան ազգայինք՝ իբր թէ միաբանք դիտմամբ յարուցանեն զվէճս, և թէ խարդախութիւն և անհամաձայնութիւն